

**Być jak
narodowy sztandar**

Mamie poświęcam

Ewa Kondratowicz

Być jak narodowy sztandar

Kobiety i Solidarność

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa

Redakcja i korekta: *Eliza Otto*

Projekt okładki: *Katarzyna Juras*

Na okładce wykorzystano pracę Sanji Iveković
Invisible Women of Solidarity (2009/2010)
(za zgodą Autorki).

Praca pochodzi ze zbiorów
Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar
Warszawa 2013

ISBN 978-83-7383-604-4

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./fax 22 826 59 21, 22 828 95 63, 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Michał Moczarski*)
Druk i oprawa: Wojskowa Drukarnia w Łodzi

Spis treści

Słowo wstępne	7
Przedmowa	11
Rozdział 1	
Dzielne kobiety – działaczki, przywódczynie	19
Rozdział 2	
Narodziny wspólnoty – narodziny tożsamości	26
Rozdział 3	
Obywatelki i obywatele	40
Rozdział 4	
Wykuwani z żelaza i nowi przybysze	52
Legenda o czerwonej sukience	55
Gdzie jest pamiętnik Anny W.?	61
Podsumowanie	74
Rozdział 5	
Solidarnościowa wizja wolności	77
Wolność. Socjalistyczne równouprawnienie <i>versus</i> wspólnotowy dyskurs Solidarności	80
Solidarność – indywidualne narracje kobiece a grupowy interes kobiet	86

Samorządność. Rycerski kontrakt płci jako zestaw praktyk realizowania <i>gender power</i>	91
Pochodzenie władzy	93
Rozdział 6	
Stan wojenny	107
Trzynasty grudnia	111
„Podziemny dom” jako sytuacja pogranicza	117
Tygodnik Mazowsze – role polityczne czy zawodowe?	128
Trzy tandemy: Labuda i Frasyniuk, Kulik i Bujak, Łukowska-Karniej i Morawiecki	141
Samotne wojowniczkki – marginalizacja działaczek Solidarności w stanie wojennym	146
Kobiety Solidarności Walczącej	150
„Gołdap” – więzienie czy dom kobiet?	155
Rozdział 7	
Nieobecność kobiet w historii	174
Opowieść męska jako „wielka historia”	179
Opowieść kobieca	184
Rozdział 8	
Panna „S” – nowe problemy ze starą wspólnotą	194
Postscriptum	207
Wywiad z Barbarą Labudą	211
Bibliografia	217